

Fylkesmannen i Trøndelag

Trööndelagen fylhkenåлма

Vår dato:

04.11.2019

Vår ref:

2018/8317

Deres dato:

Deres ref:

Klæbu kommune
Postboks 200
7541 KLÆBU

Saksbehandler, innvalgstelefon
Torill Espedal, 73 19 92 04

Ostangen avløpsrenseanlegg - ombygging - tillatelse til midlertidig utslipp av kommunalt avløpsvann til Nidelva - Klæbu kommune

Fylkesmannen i Trøndelag gir Klæbu kommune midlertidig tillatelse til å slippe ut urensset kommunalt avløpsvann til Nidelva i forbindelse med ombyggingen av Ostangen avløpsrenseanlegg. Ombyggingen vil ta 3-5 måneder. De øvrige kravene i forurensningsforskriften kap. 14 og i gjeldende tillatelse for anlegget, er fortsatt gjeldende.

Tillatelsen er gyldig fra vedtakets dato og frem til 01.05.2022.

Fylkesmannen har plassert arbeidet med tillatelsen under gebyrsats 9, jf. forurensningsforskriften § 39-3, jf. 39-4 (arbeid med tillatelser). Det innebærer at kommunen må betale et gebyr på kr 6 600,- for saksbehandlingen.

Fylkesmannen viser til deres brev datert 11.04.19, hvor det søkes om dispensasjon fra gitte utslippskrav for Ostangen avløpsrenseanlegg. Vi beklager at vi ikke har fått svart opp saken tidligere.

Bakgrunn

Ostangen avløpsrenseanlegg i Klæbu ligger ved utløpet av Osbekken på østsiden av Nidelva, ca. 350m nedstrøms Tanemsbrua. Det er tilknyttet ca. 4.600 pe til anlegget, og utslippsledningen fra anlegget er lagt ut i Nidelva.

Kommunen skal avvikle Ostangen renseanlegg, og pumpe alt avløpsvannet til Høvringen avløpsrenseanlegg i Trondheim kommune. Bakgrunnen for avviklingen er at renseanlegget til tider er overbelastet, særlig i overløpsituasjoner og betydelige mengder avløpsvann går i overløp til Nidelva. Anlegges anses derfor som en større forurensningskilde med negativ påvirkning på forholdene i Nidelva.

E-postadresse:
fmtlpost@fylkesmannen.no
Sikker melding:
www.fylkesmannen.no/melding

Postadresse:
Postboks 2600
7734 Steinkjer

Besøksadresse:
Strandveien 38, Steinkjer
Prinsens gt. 1, Trondheim

Telefon: 74 16 80 00
www.fylkesmannen.no/tl

Org.nr. 974 764 350

Ombyggingen av Ostangen renseanlegg er en del av samarbeidsprosjektet mellom Klæbu og Trondheim kommune på VA-siden, der alt kommunalt avløpsvann som i dag går til Ostangen skal overføres til Høvringen avløpsrenseanlegg i Trondheim.

Renseanlegget skal erstattes av en pumpestasjon og ombyggingen er estimert å vare i ca. 3-5 måneder. Det er tenkt at renseanlegget skal motta avløpsvann under ombyggingen. Selve pumpestasjon skal bygges der eksisterende sedimenteringsbasseng står i dag. Det vil derfor ikke være mulig å benytte dagens rensetrinn, og det vil bli utslipp av urensset avløpsvann til elva. Kommunen søker derfor om dispensasjon fra gitte utslippskrav etter forurensingsforskriftens kap. 14 for byggeperioden.

Ombyggingen av anlegget må samkjøres med andre tiltak i forbindelse med overføringen av avløpsvannet til Trondheim, bl.a. må hovedledningen fra Klæbu til Trondheim stå ferdig før ombyggingen kan starte opp. Ifølge framdriftsplanene skal ledningsanlegget være ferdig utbygd i løpet av senhøsten/tidlig vinter 2020. Kommunen har likevel ønske om å starte opp ombyggingen ved renseanlegget i vinter (2020). Kommunen har derfor planlagt flere tiltak for å redusere forurensningsbidraget til resipienten under ombyggingsperioden.

Renseanlegget har normalt to rensetrinn med både mekanisk rensing og kjemisk felling. Avløpsvannet vil i ombyggingsperioden kun passere en sil før det går til resipient (mekanisk). Utover det reinte estetiske og hygieniske ved et slikt urensset utslipp, vil det kunne ha effekt på både vannmiljø og økologien i elva. Kommunen har derfor fått gjennomført en analyse av mulige effekter i elva som følge av det planlagte utslippet (Rambøll 2019). Estimerte økte konsentrasjoner fra utslippet etter fortykning og full innblanding, er vurdert som akseptable, forutsatt at utslippet skjer på høsten hvor vannføringen er høyest. Det må uansett forventes økt antall termotolerante koliforme bakterier nedstrøms utslippet som kan påvirke vannkvaliteten mhp. drikkevannskvalitet og jordvanning. Basert på utredningen antas det at bidraget fra renseanlegget ikke vil føre til større påvirkning i resipienten, med tanke på økt tilførsel av fosfor, nitrogen samt nedslamming. Eventuelle negative effekter på tilstanden i resipienten forventes å være midlertidige og reversible.

Det er ønskelig at ombyggingen starter opp vinteren 2020 slik at en unngår et ekstra år med drift ved renseanlegget. Dette vil imidlertid medføre utslipp til elva i vintersesongen hvor vannføringen er noe mindre sammenlignet med høstsesongen. Dette kan gi negativ effekt i resipienten. Kommunen anser fordelen med å framskynde nedleggingen av renseanlegget og dagens utslipp så stor at det er ønskelig å starte opp allerede i vinter. Tiltaket vil på sikt bidra positivt til å bedre miljøtilstanden i Nidelva ved at en kilde til forurensing fjernes permanent etter endt byggeperiode, og alt avløpsvann føres til Høvringen.

Det er foreslått avbøtende tiltak som utlegging av gytegrus oppstrøms anlegget eller i sidebekker som Litjelva for å bedre forholdene for ørreten. Avløpsvannet skal ledes via en grovsil før utslipp til elva som vil holde tilbake avløpsløp. Informasjon om utslippet og arbeidene vil bli annonsert til publikum og berørte organisasjoner.

Høring

Søknaden har ligget ut til offentlig høring i perioden 14.06. – 14.08.19 hos aktuelle sektormyndigheter, naboer og andre aktuelle høringsparter. Søknaden har også blitt kunngjort i Adresseavisen og Trønder-Avisa, samt annonsert på hjemmesiden til Fylkesmannen i Trøndelag.

Fylkesmannen har ikke mottatt noen høringsuttalelser til saken.

Fylkesmannens vurdering

Fylkesmannen er forurensningsmyndighet for det kommunale renseanlegget og det tilknyttede avløpsnett. I henhold til forurensningsforskrift 14-7, 3. ledd kan Fylkesmannen i særlige tilfeller fastsette lempeligere rensekrav for en kort periode i forkant av større ombygginger på avløpsanlegget. Det vil si at det er rom for å gjøre midlertidig unntak fra rensekravene. Først og fremst i situasjoner der midlertidige renseløsninger for å etterkomme utslippskravene medfører urimelige kostnader, og der de forurensningsmessige og brukermessige konsekvensene er ubetydelige.

Omsøkt utslipp ledes til Nidelva. Renseanlegget ligger ved en del av Nidelva som er bred og stilleflytende, men med enkelte mindre parter med strømdrag. Nidelva er en sårbar resipient som følge av belastning fra flere forurensningskilder med utslipp av organisk stoff og næringsstoffer. For høyt utslipp kan føre til oksygenvinn og anoksiske forhold når det organiske stoffet brytes ned.

Fylkesmannen er kjent med at renseanlegget i perioder er overbelastet, særlig i overløpssituasjoner og det går da betydelige mengder avløpsvann i overløp til Nidelva. Kommunens avløpsmålinger viser at anlegget i utgangspunktet oppnår primærrensekrav, men at anlegget utgjør en større kilde til forurensning ut i vassdraget mhp. organisk stoff og termotolerante koliforme bakterier (TBK). Konsentrasjonen av TBK vil i sterk grad påvirkes av lekkasjer og overløpssituasjoner. Gjennom målinger og overvåking utført av Trondheim kommune i vassdraget, er det påvist relativt lave verdier av fosfor og nitrogen lengre nede i vassdraget. Det er likevel tegn til organisk belastning på bunnfaunaen nedstrøms Ostangen.

Fylkesmannen er innforstått med at avløpsvannet i byggeperioden kun vil gjennomgå mekanisk rensing/grovsil som tar eventuelt avløpssjøppl, og innkommende avløpsvann vil kunne kobles direkte på eksisterende utslippsledning. Vi ser det som positivt at kommunen konkret har iverksatt flere tiltak for å redusere belastningen til Ostangen renseanlegg i den aktuelle byggeperioden. Herunder etablering av ny ledningstrase for avløpsvann fra Haugdalen, som vil redusere belastningen til anlegget i byggeperioden fra 4.600 pe til 2.600 pe. Kommunen har også satt i gang flere tiltak med sanering av fremmedvann på ledningsnett for å redusere innlekkingen.

Vi er kjent med at Klæbu kommune har vært i dialog med Miljøenheten i Trondheim kommune for å vurdere avbøtende tiltak med tanke på fisk i elva under byggeperioden. Etter det vi forstår vil *ikke* Miljøenheten kreve at det gjennomføres kompensierende tiltak, men det anbefales. Dette vil kunne redusere usikkerheten knyttet til de negative effektene utslippet kan påføre Nidelva. Avbøtende tiltak bør utføres så tidlig som mulig. Ifølge Miljøenheten vil det være mer gunstig å gjennomføre ombyggingstiltaket vinteren 2020/2021 enn å vente til høsten 2021. Dette med bakgrunn av den positive virkningen av å få fjernet et større permanent utslipp sammenlignet med negative virkningene under selve anleggsperioden. En anleggsperiode på 3-5 måneder anses som relativt kortvarig.

Fylkesmannen støtter Miljøenheten sine vurderinger mhp. tidspunkt for gjennomføring av selve ombyggingen. Det synes mest hensiktsmessig å få gjennomført ombyggingen av anlegget så tidlig som mulig, for å fjerne en større kilde til forurensning til vassdraget. Dette til tross for at det kan ha større negativ effekt på både vannmiljø og økologi i elva ved utslipp i vintersesongen, sammenlignet med høstperioden.

Vurdering etter naturmangfoldloven

Ifølge naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. Nedenfor følger en vurdering av tiltaket og mulige effekter på biologisk mangfold i området.

§ 8 – kunnskapsgrunnlaget

Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet.

Fylkesmannen har vurdert saken opp mot den dokumentasjonen og informasjonen som er oversendt og vedlagt søknaden, samt innhentet informasjon fra blant annet tidligere undersøkelser om forurensingsforholden i Nidelva (Davidsen m.fl. 2013, Nøst 2017), Vannmiljø, Vann-Nett og Naturbasen. Kunnskapsgrunnlaget synes være tilstrekkelig for vår vurdering av omsøkte tiltak.

Det er registrert arter av særlig stor forvaltningsinteresse som bergand, havelle, gråsisik, horndykker, stjertand, fiskemåke og strandsvale i osen rett utenfor anlegget. Oppstrøms renseanlegget ved Tanemsbru er det registrert tilsvarende arter som bergand, havelle, havørn, horndykker, sothøne, skjeand, bergand, vipe, storspove, dvergdykker, fjellvåk, dvergdykker og gråtrost. Nidelva er en viktig rekreasjons-elv med mye aktivitet som fiske, padling og turstier. Ørretfiske dominerer øverste del av vassdraget, mens de nederste 8 kilometerne er lakseførende (nedstrøms Ostangen). Området mellom renseanlegget og kraftverket ved Fjæremsfossen er dominert av jordbruksområder ned mot elva og brukes i mindre grad til tur/rekreasjon og fiske. Det ligger likevel noen fiskeplasser opp- og nedstrøms Fjæremsfossen.

Nidelva har ikke tidligere hatt bekreftet bestand av elvemusling (*Margaritifera margaritifera*), før i sommer da den første levende elvemuslingen ble funnet i vassdraget på Kroppan (TOFA, juli 2019). Det har opp gjennom tidene vært antatt at det kan være en bestand av elvemusling i Nidelva, men uvisst hvor, og opplysningene er ikke verifisert ved konkrete funn bortsett fra funn av en antatt elvemusling i Leirfosshølen høsten 2012. Denne ble ikke gjenfunnet (jf. Kay Arne Olsen, TOFA). Et muslingskall ble funnet ovenfor Kroppan bro i 1980 (innlevert til NTNU- Vitenskapsmuséet). Det er gitt tilskuddsmidler fra både Fylkesmannen og Trondheim kommune (Miljøenheten) til en grov kartlegging på strekningen Nedre Leirfoss til Nydalsdammen. Det ble gjennomført en kartlegging av elvemusling allerede i august inneværende måned. Det er funnet flere eksemplarer flere steder i vassdraget ved Leirfossen og Kroppan (mellombrekk), samt ved Renna/Svea/Litjeelva.

Det er ikke registrert viktig naturtyper i området berørt av utslippet. Det er registrert ørekyte i vassdraget som er lite ønskelig (fremmed art).

Både fisk og registrerte hensynskrevende fuglearter i elva vil kunne bli berørt av utslippet som følge av økt partikkeltilførsel og større fare for nedslamming av denne delen av vassdraget. Dette vil gjøre det vanskeligere med mattilgang for fisk pga. dårligere kår for bunndyr. Det er ikke registrert funn av elvemusling på den mest utsatte elvestrekningen. Gyting vil ikke bli påvirket da den foregår oppstrøms utslippet, og utslippene vil ikke foregå i hekkeperioden for fugl.

Det er derfor vårt syn at tiltakets kortsiktige negative miljøkonsekvenser på fisk og hensynskrevende fuglearter vurderes som akseptabel, sett i forhold til de klart positive miljøeffektene tiltaket vil ha på lang sikt. Fylkesmannen mener at krav til kunnskapsgrunnlag i naturmangfoldloven §8 er tilstrekkelig ivaretatt.

§ 9 – føre-var-prinsippet

Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Fylkesmannen har vurdert kunnskapsgrunnlaget til å være tilstrekkelig og føre-var-prinsippet kommer ikke til anvendelse.

§ 10 – økosystemtilnærming og samlet belastning

En påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for. Fylkesmannen er kjent med at vassdraget bærer preg av påvirkning fra tilliggende landbruksarealer, delvis urban avrenning og i ukjent grad utslipp fra industribedrifter. Dagens utslipp fra renseanlegget anses som en stor forurensningskilde til vassdraget i denne sonen.

Fylkesmannen mener at økt påvirkning vil være midlertidig og at området vil restaureres innen kort tid. Klæbu kommune blir gitt vilkår om å dokumentere påvirkningen av området i perioden for utslippet og i ettertid, for å vurdere hvor lang tid området bruker for å restaurere seg.

§ 11 – kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver

Det er tiltakshaver som skal dekke kostnadene ved å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet som tiltaket volder, dersom dette ikke er urimelig ut fra tiltakets og skadens karakter.

Hvis det fremkommer kunnskap som tilsier at viktig naturmangfold kan forringes av utslippet må det påregnes at virksomheten kan få vilkår om overvåking og miljøforbedrende tiltak. Kostnadene ved slike tiltak bæres av tiltakshaver.

§ 12 – det skal tas utgangspunkt i miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder

For å unngå eller begrense skader på naturmangfoldet skal det tas utgangspunkt i slike driftsmetoder og slik teknikk og lokalisering som, ut fra en samlet vurdering av tidligere, nåværende og fremtidig bruk av mangfoldet og økonomiske forhold, gir de beste samfunnsmessige resultater.

Vurdering etter vannforskriften

Søknad om utslippstillatelse skal vurderes etter vannforskriften §§ 4 og 12. Formålet med vannforskriften er å gi rammer for fastsettelse av miljømål som skal sikre en mest mulig helhetlig beskyttelse og bærekraftig bruk av vannforekomstene. Miljøtilstanden i alle vannforekomster skal ifølge *forskrift om rammer for vannforvaltning* (vannforskriften) beskyttes mot forringelse, forbedres og gjenopprettes med sikte på at vannforekomsten skal ha minst god økologisk og kjemisk tilstand, jf. § 4.

Omsøkte utslipp ligger i vannforekomsten *Nidelva, Tanembru – Fjæremsfossen* (ID 123-602-R) som er vurdert som en *særlig modificert vannforekomst* (SMVF) i gjeldende regional plan for vannregion Trøndelag. Generelt kan ikke en SMVF oppnå miljømålet *god økologisk tilstand*, bare *økologisk potensiale*, men det er fortsatt krav om *god kjemisk tilstand*.

Ifølge Vannmiljø har vannforekomsten i dag *dårlig økologisk potensiale*, og udefinert *kjemisk tilstand*. Dårlig kjemisk tilstand kan tilskrives avrenning fra tilliggende landbruksareal, delvis urban avrenning og evt. utslipp fra industrivirksomhet langs elvestrekningen. Nidelva er regulert til vannkraft og påvirkes dermed i større grad av endringer i vannstanden. Minstevannføringen fra Svean og ned til inntak Leirfossen (kraftstasjonen) er på 30 m³. Vassdraget er også belastet med ørekyte som i stor grad påvirker økologisk tilstand, da den utkonkurrerer ørreten.

Generelt er all forurensning, herunder utslipp til luft og vann, samt støy og avfall, isolert sett uønsket. Selv om tiltaket vil ha en lokal negativ effekt mener Fylkesmannen at det midlertidige utslippet ikke vil påvirke den økologiske tilstanden i Nidelva og mener tiltaket ikke vil være i strid med vannforskriften § 4. Følgelig mener Fylkesmannen at tiltaket vil være et positivt bidrag til at miljømålet om godt økologisk potensiale i vannforekomsten kan oppnås da en større kilde til forurensning til vassdraget fjernes. Av den grunn er tiltaket forenlig med miljømålene i vannforskriften, jf. vannforskriften § 4.

Tidspunkt

Dersom arbeidene med ombyggingen av renseanlegget utføres på høsten når vannstanden i elva er høyest vil det være mest gunstig for fisken. Fylkesmannen er innforstått med at det kan være vanskelig å rekke en ombygging av anlegget allerede høsten 2020 sett i forhold til øvrige prosjekter på avløpsnett, men må vente til høsten 2021. Kommunen har fremmet sterkt ønske om å gjennomføre ombyggingen vinteren 2020/2021, slik at en unngår et ekstra år med utslipp til vassdraget fra anlegget.

Det er selvsagt større fare for negativ effekt rundt utslippsstedet som følge av nedslamming. I perioden utslippet er planlagt (januar-mai) er middelvannføringen lavere enn om høsten (september – oktober) og på sommeren (juni-august), men den er oppgitt å fortsatt ligge på over 40-50 m³/s. Det legges vekt på at dagens påslipp til renseanlegget tilsvarende 46000 pe vil begrenses til 2600 pe når avløpsvannet fra Haugdalen fjernes før byggestart. Basert på gitte opplysninger og undersøkelser som er gjort, er det området lenger oppstrøms utslippsstedet (mellom Løkaunet Kraftverk og Svean Kraftverk) som er særlig viktig for ørreten og særlig viktig mhp. gyting. Det regnes som lite sannsynlig at utslippet vil medføre ødeleggende nedslamming rundt utslippspunktet for bunnfauna og gytegroper, dersom utslippet legges til en periode med god vannføring. En påvirkning vil være midlertidig og reversibel. Den organiske belastningen til vassdraget vil reduseres betraktelig, noe som vil bedre den økologiske tilstanden i resipienten på sikt.

Fylkesmannen anmoder kommunen om å inngå tett dialog med regulanten mhp. å avklare om det er mulighet for å slippe på noe mer vann til Nidelva under anleggsperioden, dersom «normalvannføringen» er noe begrenset. Dette for å sikre tilstrekkelig fortykning av utslippet.

Vedtak

Med hjemmel i forurensningsloven § 11 jf. § 16 gir Fylkesmannen i Trøndelag Klæbu kommune en midlertidig tillatelse til utslipp av urensset kommunalt avløpsvann til Nidelva fra Ostangen renseanlegg. Den midlertidige tillatelsen er gitt på nærmere vilkår med hjemmel i forurensningsloven §16.

Vilkår

1. Det må gjennomføres tiltak som begrenser utslippet mest mulig i anleggsperioden (3-5 måneder). Det forutsettes at hovedledning Klæbu – Trondheim står ferdig før ombyggingen kan starte opp.
2. Utslippet må gjennomføres i en periode når vannføringen i vassdraget er gunstig, for å sikre god innblanding og fortykning av utslippet.
3. Det tillates ikke urensset utslipp til Nidelva i sommersesongen da bruken av vassdraget er høyest mhp. rekreasjon- og friluftsliv.
4. Klæbu kommune skal dokumentere påvirkningen i Nidelva i utslippsperioden, og i ettertid til elva er restaurert tilbake til naturtilstand. Det forutsettes at det foreligger dokumentasjon på «før-tilstand» i elva på den aktuelle strekningen.

5. Det midlertidige utslippet må varsles til naboer, berørte organisasjoner, brukere av vassdraget som skoler/barnehager, samt kunngjøres på kommunale hjemmesider og i lokalavisa.
6. Avbøtende tiltak som utlegging av gytegrus oppstrøms Ostangen eller sidebekker (Litjelva) for å bedre forholdene før ørreten, må utføres så tidlig som mulig.
7. De øvrige vilkårene i tillatelsen av 17. september 1990, og endrede krav hjemlet i forurensningsforskriften § 14 *Krav til utslipp av kommunalt avløpsvann fra større tettbebyggelser* er fortsatt gjeldende.

Tillatelsen er gyldig fra dette vedtakets dato og frem til **01.05.2022**.

Vedtak om gebyr

I henhold til forskrift om begrensnig av forurensning (forurensningsforskriften) kapittel 39 om gebyrer til statskassen for arbeid med tillatelser og kontroll etter forurensningsloven, skal Fylkesmannen ta gebyr for behandling av tillatelser og kontroll/tilsyn etter forurensningsloven.

Kommunen er i brev av 14.06.19 varslet om gebyr for Fylkesmannens saksbehandling. Fylkesmannen har ikke mottatt noen kommentarer på dette varselet.

På bakgrunn av opplysninger som kommunen har gitt i søknaden, samt tidsbruk på søknaden, vedtar Fylkesmannen å plassere arbeidet med tillatelsen under gebyrsats 9, jf. forurensningsforskriften § 39-3, jf. 39-4 (arbeid med tillatelser). Det betyr at kommunen må betale et gebyr på kr 6 600,- for saksbehandlingen. Dette tilsvarer en dags arbeid for saksbehandling med søknaden.

Faktura med innbetalingsblankett til bedriften vil bli ettersendt av Miljødirektoratet. Gebyret forfaller til betaling 30 dager etter fakturadato.

Klageregler

Vedtaket kan påklages til Miljødirektoratet av sakens parter eller andre med rettslig klageinteresse innen 3 uker fra underretning om vedtak er kommet frem eller hva vedkommende fikk eller burde skaffet seg kjennskap til vedtaket. En eventuell klage skal angi hva det klages over og den eller de endringer som ønskes. Klagen bør begrunnes, og andre opplysninger av betydning for saken bør nevnes. Klages skal sendes om Fylkesmannen.

Med hilsen

Marit Lorvik (e.f.)
seksjonsleder
Klima- og miljøavdelingen

Torill Espedal
seniorrådgiver
Klima- og miljøavdelingen

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

Trondheim kommune,
Miljøenheten

Postboks 2300
Torgarden

7004 TRONDHEIM